

**Щодо проблеми організації або утримання
місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення
наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів
із залученням неповнолітнього**

*Сокурєнко Олександр Михайлович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*

На сьогоднішній день однією з найбільш актуальних проблем сучасної України є поширення наркотизації населення, особливо серед неповнолітніх осіб та молоді.

Сам термін наркоманія в перекладі з грецьких слів «narke» – заціпеніння і «mania» – пристрасть, яким визначається захворювання, що виникає у зв'язку із споживанням наркотичних засобів в немедичних цілях і характеризується непереборним потягом до їх вживання, а також психотропних речовин, що викликають суб'єктивно-позитивний психічний стан особи.

Наркобізнес в Україні став одним з найбільш прибуткових видів злочинної діяльності. До поширення наркотичних засобів залучені тисячі простих громадян, у тому числі і підлітків, що неабиякою мірою пов'язано з низьким рівнем життя великої частини населення. У зв'язку з цим, наркоманія на даному етапі є найбільш небезпечним тим, що основне середовище її розповсюдження – це молодь та неповнолітні.

Досить часто так звані «наркодиллери» (тобто, особи які займаються незаконним обігом наркотиків) втягують неповнолітніх осіб у злочинну діяльність, схиляють їх до вживання, продажу, розповсюдження наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів або прекурсорів. Однією з таких кримінально-правових норм є організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів із залученням неповнолітнього (ч. 2 ст. 317 КК України) [5].

Вживання наркотичних засобів або психотропних речовин може здійснюватись, як правило, лише в певних умовах, у відповідній обстановці, що продиктовано конспіративним характером вчинюваних дій. Аби привести себе

до стану одурманення, багатьом наркоманам доводиться спершу виконати ряд операцій по виготовленню наркотичних засобів і подолати складнощі, пов'язані зі зберіганням наркотиків [3, с. 99]. Потрібно також спеціальне місце, де можна було б потай віддатися пороку. З цією метою і організуються такі місця або використовуються інші приміщення для вживання чи виготовлення таких засобів. Такі місця завжди були й залишаються «розсадниками» злочинності.

Залучення неповнолітнього до організації або утримання місця, а так само до надання приміщення для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів – це своєрідне втягнення такої особи у злочинну діяльність [1]. При цьому використовуються послуги, і можливості неповнолітнього (пошук ним приміщення, підшукування споживачів наркотиків, виконання інших доручень дорослого учасника злочину тощо). У цьому разі неповнолітній, який досяг 16-річного віку, також є суб'єктом кримінального правопорушення. Залучення неповнолітнього до вчинення вказаних дій повністю охоплюється ч. 2 ст. 317 КК і додаткової кваліфікації за ст. 304 КК «втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність» не потребує.

Таким чином, для притягнення до кримінальної відповідальності особу, яка втягнула неповнолітнього до вчинення кримінального правопорушення передбаченого ч. 2 ст. 317 КК України, вимагається ряд умов, а саме:

1. вік особи, яку втягують у вчинення даного кримінального правопорушення не повинен перевищувати повноліття (тобто 18 років);

2. необхідно довести, що той, хто втягував неповнолітню особу, схилив її або залучав, знав (або повинен був знати) про вік останнього;

3. сама особа, що вчинила ці дії, до моменту вчинення кримінального правопорушення має досягти 18 років [4].

Органи досудового розслідування та суди зобов'язані точно встановлювати вік неповнолітнього за документами про його народження (число, місяць і рік), а в разі відсутності їх призначити експертизу для встановлення віку такої особи. Відповідно до ч. 2 ст. 242 КПК України, це є обов'язковою підставою призначення експертизи стосовно встановлення віку такої особи.

Важливість даної проблеми підтверджується тим фактом, що відповідно до змін, які були внесені до ч. 2 ст. 317 КК України, в 2008 р. санкцію даної статті було змінено в бік посилення (пеналізації), а саме мінімальна межа основного покарання – з чотирьох на п'ять років, а також максимальна межа – з восьми на

дванадцять років. Дані зміни відповідно до ст. 12 КК України автоматично віднесли ч. 2 ст. 317 КК України до особливо тяжкого злочину (раніше це був тяжкий злочин).

Вирішення проблеми слід шукати в єдиному підході боротьби з поширенням наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів чи прекурсорів та об'єднанні всіх сил і засобів. Тільки єдина антинаркотична політика у всіх країнах світової спільноти, добре організована взаємодія урядових і суспільних організацій можуть дати помітний ефект [2]. Основою міжнародної нормативно-правової бази по боротьбі з цим явищем є прийнята ООН, в 1990 році Всесвітня програма дій проти незаконного обігу наркотиків і психотропних речовин, яка, разом зі всесвітньою Міжвідомчою програмою контролю, розробленою міжнародною конференцією проти наркотиків і наркобізнесу (1987 р.) і конвенціями ООН дозволяє успішно розвивати процеси багатобічної співпраці.

Недооцінюється значущість виявлення і залучення до кримінальної відповідальності «торговців» наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів, а також осіб, що скоюють схилення до споживання таких речовин. Латентність даної групи кримінальних правопорушень, а також тих які пов'язані зі схиленням до споживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів дуже значна.

У зв'язку з розповсюдженням наркоманії серед неповнолітніх та молоді сьогодні необхідно посилити пропаганду боротьби з наркоманією в школах, починаючи з п'ятого чи шостого класу. Тут заслуговує на увагу досвід Нью-Йоркської антинаркотичної шкільної програми „Спекда”, де за допомогою сил поліції і колишніх наркоманів розкривається мерзотна суть наркотичного притону, особистість здобувача, повторність споживача наркотиків і те, що ця пристрасть веде не тільки до морального падіння, але й до фізичного самогубства.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» від 15 лютого 1995 р. // Звід законів України. Сер.3, 2001. №1. С. 567-582.

2. Закон України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» та Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів,

психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» // М.П. Селиванов, М.С. Хруппа. Антинаркотичне законодавство України. Київ: Юрінком, 1997. С. 351.

3. Кричун Ю.А. Підстави криміналізації та криміногенна обстановка у сфері незаконного обігу та організації або утримання «притонів» // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. Луганськ, 2011. Спец. вип. № 2. 2011. Ч. 2. С. 98-112.

4. Музика А.А. Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних засобів. Київ: Логос, 1998. С. 323.

5. Музика А.А. Незаконний обіг наркотичних засобів в Україні: Автореф. ... д-ра юрид. наук: (12.00.08) / НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. К., 1998. 44 с.